

Europa

Program Phare na podporu podnikání - SMECA

Evropská environmentální politika

*HwK Koblenz
Germany*

Obsah

Obsah	2
1. POZADÍ	4
1.1.Vliv evropské politiky na ochranu životního prostředí	4
Environmentální akční programy	4
1.2. Mezinárodní záběr	5
2. EXISTUJÍCÍ LEGISLATIVA SPOLEČENSTVÍ	7
2.1. Předpisy	7
2.2. Směrnice	8
2.3. Doporučení a názory	10
2.4. Rozhodnutí	10
2.5. Normy	11
2.6. Technické specifikace/předpisy	11
2.7. Ostatní	12
2.8. Etická a environmentální legislativa	13
3. VYHLÍDKY	14
3. VYHLÍDKY	14
3.1 Reformování dohod (smluv)	14
3.2 Nová ustanovení v stadiu přípravy	16
4. DOPAD NA MALÉ A STŘEDNÍ PODNIKY	19
4.1 Vstup na trh	19
4.2 Dodatečné náklady (adaptace produktů, dokumentace produktů, trénink)	19
5. STRATEGIE ADAPTACE	20
5.1 Příležitosti pro MSP	20
6. KONTROLNÍ SEZNAMY PRO FIRMY	22
Oblast	26
ČINNOSTI,	26

V PATŘIČNÝCH OBLASTECH	26
STROJE A VYBAVENÍ	26
V PATŘIČNÝCH OBLASTECH	26
6.2. Vstup	28
Oblast	28
ČINNOSTI, PROCESY V PATŘIČNÝCH OBLASTECH	28
POUŽÍVANÉ VSTUPNÍ MATERIÁLY	28
MNOŽSTVÍ	28
Jaké nebezpečné materiály se používají ve Vaší společnosti?	29
6.3 Výstup	31
Jaké množství odpadu produkuje Vaše společnost?	31
6.4. Pracovní bezpečnost	35
7. UŽITEČNÉ WEBOVÉ ADRESY V EVROPĚ	38
EUROPEAN PARLIAMENT EUROPARL	38
EUROPEAN UNION	38
COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION	38
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES	38
EUROPARAT	38
EUROPEAN ENVIRONMENTÁL AGENCY	38
HARMONIZATION OF EUROPEAN STANDARDS	38
8. BIBLIOGRAFIE	39

1. Pozadí

1.1. Vliv evropské politiky na ochranu životního prostředí

Do roku 1972 nebyla ochrana životního prostředí výraznou složkou politiky Společenství — je to výsledek pařížských setkání hlav států a vlád, které se konalo v návaznosti na Stockholmskou konferenci o životním prostředí. Od té doby Rada už publikovala 5 akčních programů (Action Programmes). Přestože tyto programy netvoří zákonný (právní) základ environmentálních předpisů společenství – nicméně jenom do jisté míry vyjadřují politický záměr, který představuje záměr pro plánování, stanovení priorit a vytváření environmentálního ducha na vyšší úrovni.

Environmentální akční programy

První environmentální akční program (First Environmental Action Programme) pro roky 1973 – 1976 je ze všech čtyř programů ten nejdůležitější. Tento poprvé definoval, základní fungování a cíle evropské environmentální politiky. Byly vytvořeny formou 11ti základních principů:

1. Prevence znečištění životního prostředí při zdroji, kde toto znečištění vzniká.
2. Zohlednění environmentálních důsledků – co nejdříve už ve stádiu plánování.
3. Zabránění bezohlednému vykořisťování přírodních zdrojů, které by mohlo narušit rovnováhu přírodních systémů.
4. Zlepšení vědeckých a technologických znalostí prostřednictvím cíleného výzkumu.
5. Princip „Znečišťovatel platí“ - prostřednictvím kterého je znečišťovatel brán na zodpovědnost (pokud jde o obnovu a náhradu škody v důsledku znečištění životního prostředí).
6. Akce jednoho státu nesmí mít negativní dopad na životní prostředí na hranicích s druhým státem.
7. Je potřebné vzít v úvahu zájmy a obavy rozvojových zemí
8. Jasná definice dlouhodobé environmentální politiky Společenství
9. Zohlednění veřejného názoru a obav veřejnosti.
10. Jasně přidělení zodpovědností na patřičných úrovních (místní, regionální a národní)
11. Koordinace harmonizace panevropských programů a environmentální politiky s programy a politikou jednotlivých členských států.

Akční programy, které následovaly, byly také v duchu toho prvního programu, který zůstává platný vlastně až dodnes. Až v roce 1992 byly připojeny menší dodatky a byly načrtnuty nové cíle. V třetím akčním programu (1982 – 1986) najdeme nové koncepce integrace environmentálního povědomí také v jiných oblastech politiky. V 4. akčním programu (1987 – 1992) se diskutuje management zdrojů a otázky biotechnologií. V rámci diskuse se věnuje mimořádná pozornost ekonomickému rozvoji.

Pátý Akční program (1993 – 2000) zavedl jako první rozhodující nové koncepce. Tento program následoval po konferenci UNCED v Riu – pod názvem „Environment and Development“ (Životní prostředí a rozvoj). Jeden z nejdůležitějších aspektů je rozšíření a diverzifikace legislativních nástrojů, především, formou volných iniciativ pro podniky, finanční podpory, informací, vzdělání a tréninku. Konkrétním cílem (formou publikování

patřičných environmentálních informací) je vytvořit tlak veřejnosti na znečišťovatele – včetně průmyslu a obchodní sféry – aby tito dobrovolně zlepšili svoji ochranu životního prostředí. Kromě toho se tu podrobně přebírá úloha environmentálních řídicích systémů (Environmental Management Systems) jako i jiných forem dobrovolné ochrany životního prostředí.

V tom stejném čase v roce 1992, byl schválen tzv. Zákon o ekologickém štítku anebo Zákon o značení produktů („Eco-label or Produkt label Act“) - (Rozhodnutí Rady o celospolečenském přidělování ekologických log (značek)). Toto umožnilo přidělování těchto značek pro ty výrobky, které během celého svého životního cyklu mají menší **negativní** vliv na životní prostředí než porovnatelné výrobky. Výjimky jsou potraviny, nápoje a léky.

Ekologickou úvahou je proto jakýsi srovnávací test (benchmark) – prostřednictvím kterého se dopad produktů na životní prostředí analyzuje; od složení surovin, přes obstarávání materiálů pro samotné výrobní procesy až po opakované použití/recyklaci či konečnou likvidaci. Implementace úpravy o označování produktů - tak i úprava o ekologickém auditu jsou přísně dobrovolné.

Ústavní pozadí environmentální legislativy EU

Všechna legislativa Společenství vyžaduje přímou referenci v jejich smlouvách/dohodách. Dokonce i ta první environmentální musí být postavena na přísně zákonném základě. Dva všeobecné články Římské dohody – Čl. 100 a Čl. 235 slouží jako ústavní základ pro velkou část evropské environmentální legislativy.

Římská a Maastrichtská dohoda integrovaly 2 podstatné Nové přístupy a předpisy. Jde o obhájitelný rozvoj a podporu. Doplňkový Čl. 2 Dohody o EU odkazuje na „harmonizovaný a vyrovnaný ekonomický rozvoj, obhájitelný růst a respekt vůči životnímu prostředí“.

Princip podpory (subsidiarity) stále získává na důležitosti. Tento zohledňuje, že společenská legislativa a normy umožňují členským státům dostatečnou volnost pro jejich vlastní národní rozhodnutí a musí také respektovat dlouze zaváděné legislativy individuálních členských států. To znamená: normy Společenství je třeba chápat jako minimální normy. Každý členský stát, na národní úrovni, může vydat tyto normy – pokud to neodporuje principům volného obchodu.

1.2. Mezinárodní záběr

Evropská asociace volného obchodu (EFTA - European Free Trade Association), byla založena v 1960 a rychle se v důsledku spolupráce vyvinula na jakousi „čekárnu“ pro Společenství. Velký počet bývalých členů EFTA se stalo členem EU. Dnes jenom Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko stále patří do sdružení EFTA. Dvě společné deklarace environmentální ochrany (Luxemburg a Nordwijk) se také odráží ve společné politice EU a EFTA (setkání na nejvyšší úrovni v Riu).

Jedním z prvních výsledků svědomité práce na zvláštních výzvách Střední a Východní Evropy byla v roce 1990 Dublinská deklarace t.j. Ekologický imperativ (Ecological Imperative). Tento zdůrazňoval nejen nápravu a zvrácení těch ekologických škod, které už nastaly, ale se také zaměřil na podporu obhájitelného budoucího ekonomického rozvoje.

Spolupráce s rozvojovými zeměmi v Africe, karibské a tichomořské oblasti (ACP) byla založena během konferencí v Lomé. První dvě schůzky v Lomé (1975 a 1979) nezahrnovaly záležitosti životního prostředí. Tento přístup se však radikálně změnil, když narostlo

povědomí o hrozících hladomorech a dezertifikaci země (proměny země na poušť). Třetí a čtvrtá schůzka v Lomé (1984 a 1989) poskytly jasné vyjádření směrem k environmentální ochraně a zachování přírodních zdrojů.

2. Existující legislativa Společenství

Legislativa Evropského společenství (která poprvé nabyla účinnost Maastrichtskou dohodou, z listopadu 1993, a Amsterdamskou dohodou z května 1999) se na první pohled zdá značně komplikovaná.

Skládá se z primární legislativy Evropského společenství a ze sekundární legislativy Evropského společenství. Národní zákony jsou primární tak i sekundární legislativě Evropského společenství podřízeny. Sekundární legislativa Evropského společenství dává primární legislativu do konkrétního rámce a poskytuje rámec pro její zavádění a integraci. Dnes se skládá sekundární legislativa ze čtyř typů právních nástrojů. (čl. 189 Dohody o EU; teď Čl.24): předpisy, směrnice, doporučení a rozhodnutí.

Do dnešního dne bylo přijato cca. 300 právních nástrojů v oblasti pracovní a environmentální bezpečnosti (ochrana přírody sem nepatří). Evropská environmentální politika se primárně řídí směrnicemi, přibližně 50% právních nástrojů je ve formě Směrnic, přibližně 30% jsou předpisy, následují Rozhodnutí, Doporučení, Smlouvy (konvence) a Rezoluce.

2.1. Předpisy

Předpis má, podle Čl. 249 Dohody EU, jak se říká v jeho dodatku „...všeobecnou platnost. Je závazný pro všechny oblasti a je přímo platný v každém členském státě.“

Podle toho je předpis(úprava) účinný v každém členském státě – a je závazný nejen pro členské státy, ale i pro občany každého členského státu. Předpis(úprava) proto tvoří podstatnou část národního právního systému. Členské státy EU prosazují tyto předpisy prostřednictvím svých národních institucí, podobně tak i v případě každého jiného národního práva – jestliže samotná EU není oprávněna (prostřednictvím Komise EU) ho prosazovat (výjimka). EU může schvalovat jenom ty předpisy, které jsou v souladu s primárním Společenským právem - což znamená, že Společenské právo (např. Dohoda o EU) musí mít patřičné oprávnění na přijímání těchto předpisů.

Dopad předpisů na malé a střední podniky (MSP)

Předpis EU o auditním systému environmentálního řízení (EU Environmental Management Audit System Regulation, (EEC)) č. 1836/93 Rady, z 29. června 1993, dále jenom EMAS II (Environmental-Management Assessment System) - (kterého nabytí účinnosti se očekává ke konci března 2001) má ukázat dopad politiky EU na MSP. Cílem předpisu – na dobrovolném základě a v rámci celé EU – je integrace systému pro hodnocení a průběžné zlepšování ochrany životního prostředí na průmyslové a komerční úrovni. Zvláštní částí předpisu je rozšiřování veřejných informací o environmentální relevanci společnosti(podniku) tak i o budoucím potenciálu pro optimalizaci v oblasti ochrany životního prostředí. Přestože má předpis dobrovolný charakter, ukazuje se jasný trend, že společnosti (t.j. MSP) posilňují své systémy řízení kvality (QM-systémy). Velké společnosti a státní zaměstnavatelé v narůstající míře požadují od svých dodavatelů důkazy že ochrana životního prostředí je pevně zakotvena v jejich systémech řízení kvality (systémech QM).

V budoucnu bude tento trend tlačit na MSP, aby se „dobrovolně“ této problematice věnovaly, aby si udržely své postavení na trhu dodavatelů. Proto je třeba environmentálně relevantní podnikové údaje shromažďovat, kompilovat a sestavovat ekologickou úvahu (Eco-Balance Sheet) - a tyto údaje potom vyhodnocovat. Kromě toho je potřebné sestavit a realizovat katalog závazných nápravných opatření. Zapojení samotných zaměstnanců

společnosti jako i poskytnutí informací pro veřejnost - jsou také předpoklady pro naplnění tohoto předpisu(úpravy). Podrobnosti jsou uvedeny v předpisu a mezitím byly také přizpůsobeny mezinárodní normě DIN ISO 14001 – které se zabírají environmentálními systémy řízení (environmental management systems). Kontrolní seznamy pro společnosti, připojené k Bodu 6, mají pro MSP sloužit jako vstup (Akční směrnice) do problematiky ochrany životního prostředí a zásadních aspektů pracovní bezpečnosti.

2.2. Směrnice

Podle Čl. 249 Dohody o EU - Směrnice

„...je závazná pro každý členský stát kterému je určena (pokud jde o cíle, které je potřebné dosáhnout) ale prostředky a formu zavádění a prosazování nechává na svobodném rozhodnutí příslušných institucí členského státu.“

To znamená, že Směrnice je závazná jenom pro členský stát a ne pro jednotlivé občany tohoto státu. Podstata Směrnice je, že členský stát je povinný integrovat směrnici do svého národního práva. Směrnice zpravidla také určuje čas, do kdy musí být směrnice integrována do systému národního práva. Vydání směrnice musí na druhé straně být podpořeno ústavní pravomocí, jak je to ukotveno v primárním Společenském právu.

Implementace a prosazování Směrnice se realizuje prostřednictvím právních nástrojů, které jsou v členských státech ústavně zakotveny: v Německu např. legislativa a nařízení. Směrnice se stává závaznou pro jednotlivé občany jenom prostřednictvím své transpozice do právního systému členského státu. Zahrnutí Směrnice tento systém nevyřazuje z činnosti; zůstává (sekundárně) účinný ve formě Společenského práva a stává se benchmarkem toho, jestli národní integrační směrnice byla plně a správně transponována.

Zde je důležité poznamenat, že při odmítnutí jednoho členského státu tuto směrnici transponovat - směrnice samotná (za jistých podmínek a předpokladů – jak jsou tyto určené Evropským soudním dvorem) může vyvíjet přímou právní účinnost i bez integrace do právního systému daného členského státu.

Směrnice „se uzákoňuje sama“. V tomto případě představuje Směrnice standard chování pro všechny jednotlivce – tedy nejen pro zprávy a soudy. K tomuto „samouzákonění“ dochází tehdy, když Směrnice jasně vykazuje určitý obsah. Toto platí pro většinu směrnic. V případě neimplementování(nezavedení) se může jednat na Směrnici odkázat, a v případě soudního řízení to má právní účinnost. Toto není jediný důvod proč pro (relevantní) osoby v oblasti ekonomiky, společnosti, správy a soudnictví je důležité tyto směrnice poznat. Znalost těchto směrnic je stejně tak důležitá, pokud jde o to, zda se národní zavádění (implementace) Směrnice zrealizovalo správně a v plném rozsahu.

Integrace a zavedení (implementace) směrnice se realizuje v souladu s pravomocí ústavního práva příslušného členského státu.

Evropská environmentální politika je tvořena primárně směrnicemi. (1)

Dopad směrnic na malé a střední podniky (MSP)

Směrnice ve většině případů určují specifické údaje, objemy znečišťujících látek tak i specifikace jejich nositelů – které je potřebné splnit, aby se dále neznečišťovalo životní prostředí, aby se chránily zdroje pitné vody, omezilo se narušování ozonoféry atd.

Směrnice 2000/53/EC Evropského parlamentu a Rady z 18. září, 2000, by měla poskytnout příklad dopadu směrnic na MSP. Tato směrnice se týká **automobilů na hranici své životnosti**.

Čl. 1 Cíle - v této směrnici jsou stanovena opatření, která se primárně zaměřují na prevenci odpadových produktů automobilů a nad rámec toho, na opakované využití, recyklace či jiné formy využití vozidel (a jejich komponentů), které už skončily svou životnost - s cílem snížit potřebu likvidace odpadů tak i s cílem zlepšení environmentální výkonnosti všech subjektů zúčastněných na životnosti vozidla (týká se to zvláště těch subjektů, které se podílejí na konečné fázi života automobilu).

Směrnice je zaměřena jak na správní instituce členských států, tak i na průmysl a na MSP. Členské státy musí zavést potřebná opatření, která zabezpečují, že vysloužilá vozidla budou směřována do autorizovaných závodů a aby se tyto „zařízení na vracení (sběrná) a recyklaci“ postavily a byly snadno dostupné. Výrobci vozidel by měli zabezpečit, aby jejich vozidla byla navržena a postavena takovým způsobem, aby bylo možné reálně dosáhnout stanovených cílů pokud jde o obnovu, recyklaci nebo opakované využití.

Provoz „zařízení na vracení a recyklaci“ a závodů na opakované využití se mohou povolit jenom tehdy, jestliže bylo na toto vydáno patřičné oprávnění anebo – jestliže namísto oprávnění bylo zařízení zaregistrováno – anebo jestliže byly splněny přesně stanovené podmínky. V případě běžných autoservisů, které by chtěly provozovat tyto „vratná/sběrná zařízení“ – tyto budou muset splnit specifická kritéria.

Minimální technické požadavky upravující provoz těchto zařízení jsou definovány v Příloze I Směrnice. Sem patří:

1. místa pro skladování (včetně mezi-skladování) vysloužilých vozidel před jejich ošetřením
2. místa pro výše uvedená ošetření
3. ošetření pro likvidaci nebezpečných materiálů, které byly odstraněny z vysloužilých vozidel
4. ošetření pro zlepšení recyklačního procesu a jeho výnosnosti
5. konstatování, že po dobu skladování je potřebné zabránit poškození části vozidla, která obsahuje kapaliny tak i opakovaně využitelné části.

V Příloze II je uvedeno, které materiály a komponenty vybrané z vysloužilých vozidel třeba identifikovat a označit.

To znamená, že dodatečně k splnění minimálně těchto požadavků (zpravidla jde o opatření vyžadující investice) – provozovatel těchto zařízení musí udržovat kompletní dokumentaci.

Klasifikace rizik a bezpečnosti (R and S Ratings)
(Klasifikace rizik a bezpečnosti/Systém kódování materiálů)

Kromě jiného, ve Směrnici a jejich dodatcích (98/98 EC) je celý tento seznam pro klasifikaci a identifikaci nebezpečných materiálů. Tyto profily popisují rizika a bezpečnostní doporučení pro materiály, přípravky a manipulaci s nimi. Všechny společnosti jsou zodpovědné za svou znalost tak i splnění těchto profilů.

Informace obsažené v Klasifikaci rizik a bezpečnosti (R and S Ratings) je třeba zahrnout do provozních pokynů a každý pracovník, který se dostane do kontaktu s těmito látkami musí být poučen a přeškolen v manipulaci s nimi.

2.3. Doporučení a názory

Jak je uvedeno v Dohodě o EU, doporučení a názory nepředstavují závazné právní nástroje. Tyto mají (jak vyplývá z už jejich samotného označení) – charakter doporučení; v evropské politice tyto mají často mimořádný politický význam. (1)

Příklad: Doporučení se jenom zřídka používá jako nástroj v environmentální legislativě. Doporučení komise týkající se environmentálních dohod o integraci a prosazování Směrnic Společenství (Community Directives) (96/733/EC) – 96 X 733 – je primárně namířeno na samotné členské státy. Doporučení Komise týkající se výsledků hodnocení rizik a strategií zamezení rizik pro různé chemické látky (1999/721/EC) – 99 X 721. I v tomto případě je implementace ponechána samotným členskými státy.

Dopad na MSP

Doporučení a názory nemají žádný přímý dopad na společnosti a jejich výrobní procesy.

2.4. Rozhodnutí

Rozhodnutí (podle čl. 249 Dohody)

„...je v celé své úplnosti (celistvosti) závazné pro ty, proti komu je směřováno (obráceno)“.

Rozhodnutí je často popisováno jako správní (administrativní) nástroj Evropské unie. Principiálně je to pravda, ale platí to jenom pro individuální rozhodnutí, vydaná jednotlivcům na základě pravomoci zakotvené v Společenském právu (Community law) (např. schválení jistých činností společnosti (firmy). Rozhodnutí mohou také mířit na členské státy, a s různým právním účinkem (např., schválení národních programů anebo činností). Rozhodnutí mohou také mít všeobecné právní důsledky (např. Rozhodnutí mající vliv na prosazování).

Častokrát Rozhodnutí nahrazují Směrnice v podrobnosti a aktualizují tato přesná konkrétní určení (např., Rozhodnutí Komise týkající se stanovení identifikačního a značkovacího systému pro balení odpadů (97/129/EC) – 97 D 129 -)

Dopad na MSP

Velmi často, Rozhodnutí jasně vyjadřují environmentální cíle EU.

Mezi důležitá Rozhodnutí, na kterých se MSP teď aktuálně podílí, patří,

- Rozhodnutí Rady o nových programech pro výzkum, technologický rozvoj a předvádění v oblastech energetiky, životního prostředí a obhájitelného rozvoje (1998 – 2002) 81999/170/EC –99 D 170 -;
- jako i Rozhodnutí č. 646/200/EC Evropského parlamentu a Rady týkající se programu po dobu několika let, zaměřeného na podporu obnovitelných zdrojů energie v Společenství (ALTENER) od roku 1998 do 2002 –00 D 646 -;
- a Rozhodnutí č. 647/200/EC Evropského parlamentu a Rady týkající se programu po dobu několika let, zaměřeného na podporu energetické efektivity (SAVE) od roku 1998 do 2002 – 00 D 647.

Společnosti se na těchto projektech mohou zúčastňovat společně se svými projektovými partnery. Jako právní nástroj může „Rozhodnutí“ mít velmi praktický dopad na společnosti.

2.5. Normy

Normy, které platí v celé Evropě jsou ve svém označení označené značkou **EN**. Na začátku označení je specifikace dané země např., pro Německo DIN, pro Velkou Británii je to BS (British Standard), v Rakousku je to ÖN (Österreichische Norm), SNV je pro Švýcarsko atd. Jestliže v označení je ISO – tak to znamená, že norma má mezinárodní platnost.

Například, DIN ISO **EN 14001** (Environmental Management Systems (Environmentální řídicí systém) spolu s návodem na používání specifikací) je mezinárodní evropská norma přeložená do němčiny.

V Evropě existují tři normovací orgány, **CEN** (Evropský výbor pro normování), **CENELEC** (Evropský výbor pro elektrotechnické normování) a **ETSI** (Evropský ústav pro telekomunikační normování), které společně pracují na harmonizaci Evropských norem v **ESO** (European Standards Organization – Evropská organizace pro normování). Zde se nevyvíjí žádné normy individuálních členských států – zde se jenom jejich normy koordinují a harmonizují.

Evropská unie sestavila webovou stránku za účelem vyjasnění komplikovaných otázek týkajících se harmonizace Evropských norem pro průmyslové produkty (environmentální normy se zde objevují také). Webovou stránku „New Approach Standardisation in the European Internal Market“ (Normování podle Nového přístupu na vnitřním evropském trhu) najdete na adrese www.NewApproach.org. Zřízena byla tato stránka především jako informační zdroj pro malé a střední podniky k normám a jako návod (průvodce) akreditačním procesem pro normy.

Dopad na malé a střední podniky

Aktuálně existuje přibližně 100 norem k ochraně životního prostředí - s označením **EN** t.j., s celoevropskou platností. V posledních letech spočívá těžiště na záležitostech životního prostředí jako např. minimalizace obalového odpadu. Mezi jinými věcmi, byla vyvinuta koncepce ekonomické soupisky (Eco-Balance Sheet) (environmentální účetnictví - Environmental Accounting) jako nástroj ochrany životního prostředí tak i optimalizace produktů. V tomto směru, normy zabývající se ekologickými úvahami, zvláště série DIN EN ISO 14040 ff., nabízí významný příspěvek k vyřešení budoucích otázek, což znamená, že okamžitě jak společnosti uveřejní takovou ekologickou soupisku svých produktů, tak musí použít standardizovaný a porovnatelný postup, který normu zahrnuje (inkorporuje) jako závaznou směrnici.

2.6. Technické specifikace/předpisy

Technické předpisy v Německu (kromě jiného směrnice VDI - (Sdružení německých inženýrů) prakticky vysvětlují a doplňují evropské a národní předpisy, anebo slouží jako pomůcka při jejich vypracování.

Dopad na malé a střední podniky

Technické předpisy a Směrnice VDI představují směnicové dokumenty pro každodenní praktickou rutinní práci inženýrů. Svým hodnotícím kritériím nabízí fundovanou podporu rozhodovacího procesu a slouží jako uznávaný technologický kánon.

2.7. Ostatní

Zvláštním typem právního nástroje jsou konvence (smlouvy) a dohody, které EU uzavírá s třetími zeměmi a které mají mezinárodní dopad. V oblasti mezinárodní ochrany životního prostředí existuje velký počet nejrůznějších konvencí a dohod (např. pokud jde o faunu a flóru, ochranu mořského života ... atd.).

EU vytvořila zvláštní kulturu pro přijímání legislativních nástrojů. Toto ukazuje i skutečnost, že patřičný právní nástroj není založen jenom na primárním Společenském právu, ale argumentují se i důvody přijetí patřičného právního nástroje tak i jeho zamýšlený účel. Často se k nim připojují vysvětlující komentáře tak i různé poznámkové aparáty. Tyto argumentace (vysvětlivky) často poskytují významnou pomoc při výkladu právního nástroje; v těchto případech jsou tyto vysvětlivky (výklad) vytištěny a přímo připojeny k danému právnímu nástroji.

Primární evropské právo určuje, který evropský orgán může různé právní nástroje přijímat. Právní nástroje může přijmout (stanovit):

- Rada Evropské unie (dříve Council of the EC (Rada Evropského společenství), anebo
- Komise Evropské unie (European Commission)

ve spolupráci s Evropským parlamentem a jinými institucemi a orgány.

Správce sbírek evropského práva je Evropský soudní dvůr/soud první instance (European Court of Justice/Court of First Instance.) (1)

Dopad na malé a střední podniky

Konvence (smlouvy) a dohody nemají žádný přímý dopad na malé a střední podniky; - ale jednotlivé členské státy přijímají předpisy za účelem naplnění konvencí a dohod, do kterých EU vstoupila. Takto na první pohled všeobecné závazky týkající se například ochrany fauny, by měly dopad na využití půdy v určitých regionech.

2.8. Etická a environmentální legislativa

V evropské environmentální legislativě sehrávají dominantní úlohu také věci, jako princip prevence, zdravá environmentální politika, zásada integrování environmentální ochrany, zodpovědnost státu, princip spolupráce na všech úrovních, zapojení veřejnosti v tom nejširším měřítku, tak i zásada, že „znečišťovatel platí“.

Aktuální mezinárodní environmentální právo se vyznačuje tendencí k univerzálně aplikovatelným dohodám a předpisům. Toto má za následek prohlubování vzdálenosti mezi právní filozofií a přísnou antropo-centrickou koncepcí (tedy upřednostňováním aktuálních lidských potřeb) a příklon k mezigeneračnímu ochrannému duchu (tato nová filozofie se zaměřuje více na obavy a potřeby budoucích generací – tedy jde o princip jakéhosi preventivního managementu (správy), často ve spojení s cílem ochrany biologické různorodosti.

Dopad na malé a střední podniky

Nová filozofie evropské environmentální legislativy si vyžaduje nezávislou zodpovědnost části společnosti. Princip prevence prosazuje ochranu zdrojů a obhajitelnost ekonomického provozu. Toto je možné jenom tehdy, jestliže jsou čísla, data a údaje o materiálových a energetických tocích v rámci společnosti známé, konsolidované a patřičně vyhodnocované. Potom je možné definovat a implementovat opatření pro zlepšení výše uvedeného „obhájitelného ekonomického provozu“.

Kontrolní seznamy pro společnosti pod bodem č. 6 poskytují určitý úvod do Vstupní/výstupní soupisky materiálových a energetických toků.

3. Vyhledky

Pátý Environmentální akční program (Environmental Action Programme) tvoří základ dobrovolné evropské strategie zaměřené na „obhájitelný a ekonomicky zdravý rozvoj“. Toto spustilo integraci environmentální politiky do všech oblastí politiky společenství – co se pro všechny instituce Společenství stalo závazkem. Toto představuje samozřejmě dlouhodobý proces. Pro začátek Komise navrhla postup „krok za krokem“, kde jako vrcholná priorita byla stanovena Agenda 2000 a protokol z Koyta.

Spektrum nástrojů environmentální politiky se v průběhu jejího vývoje neustále rozšiřovalo. Dodatečně k přijetí (schválení) legislativního rámce, který poskytuje vysoký stupeň ochrany životního prostředí a současně zabezpečuje životaschopný vnitřní trh - Společenství vytvořilo finanční nástroj (program LIFE) a technické nástroje, označování ekologickými značkami, Společenský systém pro environmentální management a audit, jako i systém pro hodnocení vlivů veřejných tak i soukromých projektů na životní prostředí

Evropská agentura pro životní prostředí (European Environmental Agency) v průběhu let značně získala na důležitosti. Původně byla tato Agentura založena na sbírání a distribuci environmentálních údajů. Přestože Agentura má jenom poradní funkci, její činnosti sehrávají stále důležitější úlohu při přijímání opatření anebo hodnocení efektivnosti současné legislativy. Šestý Environmentální akční plán, zavedený v lednu 2001 jako i Zelená kniha (Green Paper) o integrování produktové politiky jsou vysvětleny pod kapitolou 3.2.

3.1 Reformování dohod (smluv)

V současnosti se klade důraz na rozšiřování spektra environmentálních nástrojů, především na zavedení systému environmentálního zpoplatňování (zásada „znečišťovatel platí“), environmentální účetnictví a dobrovolné dohody. Ale pokrok není možný bez skutečné implementace environmentální legislativy. Efektivní implementace vyžaduje zavedení motivací pro účastníky hospodářství (podniky i spotřebitele).

Management odpadů

Společenská politika managementu s odpadem zahrnuje tři základní strategie:

- prevence vzniku odpadu prostřednictvím konstrukčního zlepšování produktů
- vývoj a podpora recyklace a opakované využívání odpadů
- snižování znečištění vyplývající ze spalování odpadů.

Přístup Společenství tu spočívá v přidělování vyšší míry zodpovědnosti přímo výrobcem. Například návrh směrnice z roku 1997 týkající se vysloužilých vozidel nařizuje zavedení systému pro sběr těchto vozidel (který by byl provozován samotnými výrobci).

Společenství podepsalo dohodu o kontrole pohybu nebezpečného odpadu přes hranice a jeho likvidaci (Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and its Disposal) – Basilejská konvence - kterou podepsalo více jak 100 zemí. Společenství už ratifikovalo dodatek k této konvenci, který zakazuje vývoz nebezpečného odpadu ze zemí OECD (OBSE), Společenství a Lichtenštejnska do třetích zemí, bez ohledu na to, zda je tento odpad určený na opakované využití, recyklaci anebo konečnou likvidaci.

Hluk (akustický smog)

Strategie Společenství se dlouho zaměřovala především na schvalování maximálně přípustných hladin hluku pro určité typy strojů, např. sekačky na trávu. V Zelené knize (Green Paper) 1996, Komise navrhla rozšíření této strategie o snižování hlukových emisí přímo u zdroje, o zlepšení informační výměny a důraznější harmonizaci Společenských programů zaměřených na snižování hlukového zatížení.

Znečištění vody

Členské státy schválily velké množství směrnic zavádějících normy ke kvalitě vody (pitná tak i užitková voda) a pro monitorování emisí znečišťovatelů.

Společenství je členem více mezinárodních konvencí zaměřených na ochranu mořského životního prostředí, vodních toků a mezinárodních jezer. Cíle současných návrhů směrnic jsou: pokračování v ekologickém zlepšování kvality povrchových vod, zavedení opatření na ochranu sladké a povrchové vody, deltových a pobřežních vod tak i spodní vody ve Společenství.

Znečištění vzduchu

Zlepšení kvality ovzduší představuje prioritu na celém světě. Na podstatné snížení emisí skleníkových plynů je potřebné koordinované mezinárodní úsilí. V tomto směru byla přijata opatření v rámci Rámcové konvence Spojených národů (United Nations Framework Convention 1992) a Kyótského protokolu (1997). Zúčastněné strany se zavázaly ke snížení emisí skleníkových plynů o minimálně 5% vzhledem na jejich úroveň v roce 1990 – a to v časovém rámci 2008 – 2012. Aby toto Komise dosáhla, přijala strategii snižování emisí těchto exhalátů (především v sektorech dopravy, energetiky, průmyslu a zemědělství).

V Kyóte se zúčastněné strany dohodly na uspořádání konference, která se konala v listopadu 1998 v Buenos Aires, kde se diskutovalo o podrobnostech aplikování výsledků z Kyóta.

Společenství je také signatářem Ženevské konvence o znečišťování ovzduší s velkým dosahem přes hranici (Long-Range Transboundary Air Pollution) - Rozhodnutí Rady OJ L 171, 27.6.1981) jako i mnohých dalších protokolů

V této oblasti společenské legislativy jsou primární cíle zaměřeny na snížení emisí z průmyslové činnosti a z vozidel. V oblasti dopravy je strategie následující:

- snížení emisí (katalyzátory, prověrky způsobilosti provozu),
- snížení spotřeby soukromých vozidel (ve spolupráci s automobilkami)
- podpora „čistých“ vozidel (prostřednictvím daní).

Ochrana přírody

V Evropě je okolo 1, 000 druhů rostlin a 150 druhů ptáků, které jsou vážně ohroženy, až na pokraji vyhynutí. Jako opatření, která by působila proti této tendenci Společenství zavedlo patřičnou legislativu pro ochranu těchto druhů fauny a flóry.

Společenství je členem několika konvencí, kromě jiného Bernské konvence (Ochrana evropské zvěře a přírodních biotopů (Conservation of European Wildlife a Natural Habitats)) tak i Bonnské konvence (Konvence o stěhovavých druzích (Convention of Migratory Species)).

Přírodní a technologická nebezpečí

V současnosti je společnost v narůstající míře vystavena různým druhům rizik, ať už jsou to přírodní technologická či environmentální rizika. Aby bylo možné těmto nebezpečím

zabránit, aby byla možná adekvátní reakce na nouzové situace, které z toho vyplývají, Společenství načrtlo akční program o civilní (občanské) ochraně a Směrnici k prevenci velkých průmyslových havárií.

Pokud jde o jadernou bezpečnost Společenství zavedlo celou řadu opatření jako i dalších nástrojů, např. Směrnici o protiradiační ochraně a akční plán pro řízení radioaktivního odpadu. Kromě toho byla zavedena technická spolupráce v oblasti zajištění bezpečnosti jaderných zařízení.

Rozšiřování

V současnosti je životní prostředí v zemích Střední a Východní Evropy (CCEE) v hrozném stavu. Rozšiřování Evropské unie právě o tyto země představuje mnohem větší environmentální výzvu, než tomu bylo při vstupování zemí doposud.

Žadatelské země musí do svého národního právního systému zakomponovat všechnu environmentální legislativu, což je samozřejmě možné jenom dlouhodobě.

Samotné žadatelské země budou muset samy najít prostředky na transponování této environmentální legislativy. Ale Společenství a jeho členské státy zde vyvíjejí vliv v rámci bilaterálních programů. V rámci programu PHARE, Komise vykonala velký kus environmentální práce a podpořila žadatelské země k účasti na programu LIFE. V environmentálním sektoru, se před-přístupová pomoc(podpora) ze strany Společenství zintenzivní zvláště po roce 2000. Půjde tu především o „Předpřístupový strukturový nástroj“ (Pro-accession structural instrument (PASI)), vztahující se především na životní prostředí a dopravu.

3.2 Nová ustanovení v stadiu přípravy

Ve svém pracovním programu pro 1999 (OJ C 366, 26.11.1998) Komise definovala environmentální ochranu jako jednu z nezákladnějších věcí, s kterou se bude muset EU vyrovnat. Podle Komise, narůstající industrializace, nebezpečí vyplývající z potravin a stále se zrychlující degradace přírodního prostředí vyžaduje strategii **obhájitelného rozvoje a vyrovnaný management zdrojů – což je potřebné integrovat do všech politik Společenství (Amsterdamská dohoda)**. Proto Evropská Rada vyzvala Radu k podrobnější specifikaci strategií – aby takto bylo možné účinněji zohledňovat environmentální aspekty dopravní, energetické a zemědělské politiky jako i politiky jednotného trhu. Mimořádný důraz se musí klást na **klimatické změny a na environmentální aspekty zaměstnanosti a rozšiřování EU**.

Národní orgány členských států jako i široká veřejnost musí pochopit, že environmentální aspekty se musí integrovat do všech oblastí politiky. Koncepce obhájitelného rozvoje, původně považována za čistě environmentální záležitost –se teď považuje za jediný přijatelný sociální a ekonomický model.

Zatím poskytoval technologický pokrok lepší environmentální ochranu. Nejde jenom o to, aby to bylo ekonomicky životaschopné ale také o to, že se tu tvoří přidaná hodnota produktů a také o to, že takto vznikají nové pracovní příležitosti.

Úspěšné zavedení environmentálního kompatibilního modelu ekonomického vývoje vyžaduje angažmá u všech účastníků. Byla podniknuta různá opatření na přiřazení vyšší ekonomické zodpovědnosti ekonomickým silám (účastníkům) a na senzibilizování veřejného povědomí pokud jde o záležitosti životního prostředí (lepší přístup k informacím a větší zapojení do rozhodovacích procesů). (2)

Šestý Environmentální akční program

„Environment 2010: Our Future, Our Choice“
„Životní prostředí 2010: Naše budoucnost – naše volba“

24. ledna 2001, Komise přijala návrh jedinečné environmentální strategie (6), kde načrtla priority na období nejbližších pěti let.

Tento návrh nadále sleduje některé cíle Pátého environmentálního akčního programu (Environmental Action Programme) který začal v 1992 a vyhodnocen byl v roce 1998.

Strategická koncepce pro dosažení cílů nového programu vyžaduje následující:

- Členské státy musí zlepšit implementaci environmentálních předpisů a směrnic,
- záležitosti životního prostředí musí být hlouběji zakotveny v jednotlivých oblastech politiky,
- environmentální politika ve stále širším měřítku využívá tržní mechanismy a jejich výhody,
- informace k životnímu prostředí se musí jednodušeji zpřístupnit veřejnosti,
- rozhodnutí týkající se využití půdy a její environmentální dopad je potřebné pečlivě vyhodnocovat.

Tato naznačená koncepce platí pro celé spektrum záležitostí životního prostředí. Mimořádný důraz se klade na následující čtyři politická opatření.

1. Klimatické změny
Cíl: Stabilizace koncentrace skleníkových plynů v atmosféře na úroveň, která nezpůsobuje nepřírozené změny klimatu.
2. Přírodní a biologická různorodost
Cíl: Ochrana a obnova přírodních systémů jako i zachování biologické různorodosti v Evropské unii a na celém světě; ochrana půdy před erozí a znečištěním (tématická strategie ochrana půdy otvírá novou oblast aktivity pro environmentální politiku Společenství).
3. Životní prostředí a zdraví
Cíl: Dosažení kvality životního prostředí, která zabezpečí, že člověkem vytvořené nebezpečné látky, včetně různých typů záření nepovedou k podstatnému zhoršení zdraví nebo životního prostředí.
4. Obhájitelné využívání přírodních zdrojů a management odpadů
Cíl: Dosažení situace, kde schopnost životního prostředí snášet; „odpojení“ ekonomického růstu a využívání (těžbu) přírodních zdrojů prostřednictvím racionálnějšího využívání disponibilních zdrojů; dematerializace ekonomiky a prevence odpadu.

Rozšíření a úloha Společenství na mezinárodní scéně

Žadatelské země se vyzývají k plné implementaci environmentální legislativy EU. Na mezinárodní úrovni je třeba zabezpečit, aby záležitosti životního prostředí byly plně integrovány do všech oblastí externí politiky společenství.

Politika založená na integraci účastníků a fundovaných znalostech

Úspěšná implementace Šestého environmentálního akčního programu (Sixth Environmental Action Programme) je možná jenom tehdy, jestliže jsou postižené strany extenzivně na všech stupních konzultované. Základem politických opatření musí být fundované vědecké znalosti a ekonomické hodnocení. Rozvíjí se monitorování za použití indikátorů a Komise bude úzce spolupracovat s Evropskou agenturou pro životní prostředí (European Environmental Agency).

Propagační video Šestého environmentálního akčního programu (Sixth Environmental Action Programme) je k dispozici na adrese:

www.tvlink.org/environment/home.htm

Zelená kniha k integrování produktové politiky (Green Paper on Integrated Product Policy) - zveřejněna 08.02.2001

Integrovaná produktová politika (IPP) představuje jeden z inovativních prvků Šestého environmentálního akčního programu (Sixth Environmental Action Programme). Prostřednictvím implementace nové produktové politiky, chce Komise vytvořit environmentální přijatelnější budoucnost. Ústředním cílem je zlepšení environmentálního dopadu produktů po dobu celého jejich životního cyklu. Prioritní je také vytvoření tržní poptávky po „zelených“ produktech. Vydáním Zelené knihy (Green Paper), se spustila rozsáhlá debata o tom, jak dosáhnout nové paradigma ekonomického růstu a současně zvýšit kvalitu života, zabezpečením prosperity a konkurenceschopnosti, založené na environmentálních přátelských produktech. IPP má tři převažující cíle, které jsou založeny na základních ekonomických principech:

1. Stimulování tržní poptávky po „zelených“ produktech. Green Paper jako vhodné nástroje navrhuje různé typy „ekologických“ značek.
2. Vytvoření stimulů pro společnosti, aby rozšířily řady svých environmentálně přátelských produktů. Jako nástroj se tu navrhuje vypracování a rozšiřování informací k životnímu cyklu produktu, směrnice pro ekologický dizajn (konstrukci) a zohlednění environmentálních aspektů při sestavování specifikací a norem. Sestavování produktových panelů, kde jsou zastoupeny hlavní zúčastněné subjekty.
3. Využití cenových mechanismů na vývoj trhů pro zelené produkty. Navrhované nástroje jsou: různé zdanění, např. snížená DPH pro ekologicky označené produkty.

Účelem Zelené knihy je poskytovat základ pro dialog mezi všemi zúčastněnými subjekty. Do budoucna se plánují různé „Konzultační akce pro tyto subjekty“ a pracovní skupiny (semináře), na kterých se mohou aktivně podílet také Kandidátské země. Tento proces se bude aktivně sledovat do konce prvního půlroku 2001. Komise potom vyhodnotí výsledky a zveřejní patřičnou zprávu.

Harmonogram těchto akcí najdete na webové stránce:

europa.eu.int/comm/environment/ipp

4. Dopad na malé a střední podniky

4.1 Vstup na trh

Potřeba, aby se společnosti zaobíraly environmentální ochranou a managementem zdrojů, bude neustále narůstat. Tlak v této záležitosti také budou vyvíjet budoucí politika EU tak i z toho vyplývající legislativa. Důraz bude také kladen na společnosti, aby přebíraly více zodpovědnosti a aby přijaly zásadu prevence, což reálně znamená, že environmentální zdroje jako voda, vzduch a půda už nebudou bezplatné, a že je nutný starostlivý a uvážený management zdrojů této planety. Budoucí generace by tak určitě měly mít šanci využívat tyto zdroje a příroda získá svá práva, která jí náleží – bez ohledu na využívání jejich zdrojů lidmi.

V budoucnosti bude přístup na trh umožněn jenom těm společnostem, které jsou široké veřejnosti schopny prokázat, že jejich aktivity a produkty jsou environmentálně co nejméně přátelské. V některých sektorech, např. při textilu, je vstup na trh upraven už přes různá produktová označení. O produktová označení vylučující používání určitých látek nebo výrobních procesů – možno dobrovolně požádat. Jestliže výrobce tuto značku nemá, tak se často stává jako dodavatel už nepřijatelný. Společnosti jsou také nabádány, aby zorganizovaly svou strukturu řízení v souladu s environmentálními zásadami, především v environmentálně citlivých sektorech, např. dodavatelé chemického průmyslu. Tato tendence, jako v managementu kvality, se také rozšíří na jiné sektory, což znamená, že společnosti budou muset naplnit požadavky vytyčené v Systému hodnocení environmentálního managementu EU (EU Environmental Management Assessment System) anebo v normě DIN ISO 14001.

4.2 Dodatečné náklady (adaptace produktů, dokumentace produktů, trénink)

V počátečních stupních budou společnosti muset čelit dodatečným nákladům, vyplývajících z nových požadavků trhu. V některých sektorech bude nutné investovat značné prostředky do čistých technologií. Ale pomocí produktivních provozů a efektivního managementu surovin a výrobních zdrojů se brzy dostaví kompenzační vlivy, t.j. hmatatelné úspory. Při adaptaci produktů se musí vždy zdůraznit jejich tržní životaschopnost (prodejnost). Trvalé (kvalitní) spotřební zboží také vyžaduje patřičné zákazníky. Pro zachování své tržní pozice budou společnosti také mít na paměti tento vývoj.

Velkou překážkou pro MSP je „zpětná sledovatelnost produktu“, která je v zákonných ustanoveních předepsána. Tady je nutná změna myšlení, aby byla možná integrace dokumentace produktu – jako rutinní a každodenní činnosti v rámci výrobního procesu dané společnosti. Je absolutně nevyhnutelné integrovat tyto znalosti jako i jednoduché formy dokumentace do tréninkových osnov. Pro společnosti, které se chtějí v budoucnu podílet na trhu proto bude důležité investovat do dalšího vzdělávání svých zaměstnanců.

5. Strategie adaptace

Na motivování MSP k inkorporaci ochrany životního prostředí a na zvýšení pracovní bezpečnosti, je třeba mít hmatatelné benefity. Zavedení environmentální legislativy a předpisů není dostačující k dosažení obhájitelného řízení – zaměřeného na životní prostředí. MSP je potřebné poskytnout jednoduše aplikovatelné nákladově-efektivní nástroje – aby se u nich mohlo vyvinout patřičné povědomí v ekologických záležitostech.

Jedním z těchto nástrojů je Systém hodnocení environmentálního managementu EU (EU Environmental Management Assessment System) – dále jenom EMAS II. Také mezinárodní norma DIN ISO 14001 je podstatným prvkem směrem k implementaci optimalizovaných a ekologicky orientovaných procesů ve společnosti.

Dokonce bez fundovaného pochopení legislativy EU a legislativy jednotlivých členských států jsou společnosti schopny pracovat směrem k obhájitelným environmentálním provozům a usilovat o dlouhodobé a průběžné zlepšení.

5.1 Příležitosti pro MSP

Kontrolní seznamy v Oddíle 6 nabízí pro MSP jakousi vstupní bránu. V relativně krátkém čase si takto může MSP vypracovat sebediagnostiku. Pomocí materiálové a energetické soupisky vstupů a výstupů (Materials and Energy Balance Sheet (Input/Output Balance Sheet) se společnost může vyjádřit v číslech, datech a faktech, pomocí kterých může společnost navrhnout efektivní přístup směrem k plánování úspor nákladů jako i energií. Prostřednictvím podrobného prozkoumání oblastí náročných na energie a materiály je možné nákladové úspory a pozitivní vliv na životní prostředí rychle a jednoduše propojit – často jenom prostřednictvím jednoduché organizační restrukturalizace.

Společnost směřuje k této „obhájitelnosti“ jenom tehdy, jestliže dokáže přijmout a implementovat plně integrovanou filozofii ekologicky efektivních provozů t.j. závazek průběžného zlepšování svých pracovních metod a procesů, nahradit problematické materiály všude, kde je to možné, zavést čisté technologie a produkty a hledat nové způsoby využívání a opakovaného využívání zdrojů.

Základním krokem směrem k této filozofii je přijetí následujících jedenácti pracovních principů „dobré praxe“ („Good Practice“).

1. Budování a posilování environmentálního povědomí mezi zaměstnanci
2. Předběžné vyhodnocení vlivu nových oblastí podnikatelské činnosti a produktů na životní prostředí
3. Hodnocení a monitoring vlivu činnosti společnosti na životní prostředí
4. Snížení environmentálního znečištění na minimum - zavedením preventivních opatření
5. Zavedení preventivních opatření, aby se takto zabránilo neshodám s dopadem na životní prostředí
6. Zavedení postupů na kontrolu všech opatření podniku (společnosti) **na shodu** s odsouhlasenou environmentální politikou anebo vnitropodnikovými normami
7. Písne dodržování podnikových norem (environmentální politika/cíle)
8. Snaha o spolupráci s místními a regionálními úřady, krizový management
9. Dialog s veřejností

10. Informování spotřebitelů o environmentálních aspektech produktů
11. Motivování obchodních partnerů a dodavatelů, aby také zavedli ekologicky-efektivní metody, procesy a produkty

Adaptační nástroje pro podniky:

1. **Jako první krok použité kontrolní seznamy uvedené v Oddíle 6.**
2. Sbírejte a shromažďujte environmentální relevantní data ke společnosti – pomocí materiálové a energetické soupisky.
3. Coaching společností pro „násobitele“ /činitele/
4. Iniciujte výměnu zkušeností mezi společnostmi
5. Trénink v oblasti vypracování systému dokumentace a právních základů
6. Vypracujte koncepci praktických a jednoduchých technických řešení jako i organizačních přístupů směřujících k environmentální ochraně v různých oblastech.
7. Komunikujte s národními orgány – pokud jde o budoucí vývoj zahrnující ekonomické záležitosti a obavy.

6. Kontrolní seznamy pro firmy

Předmluva

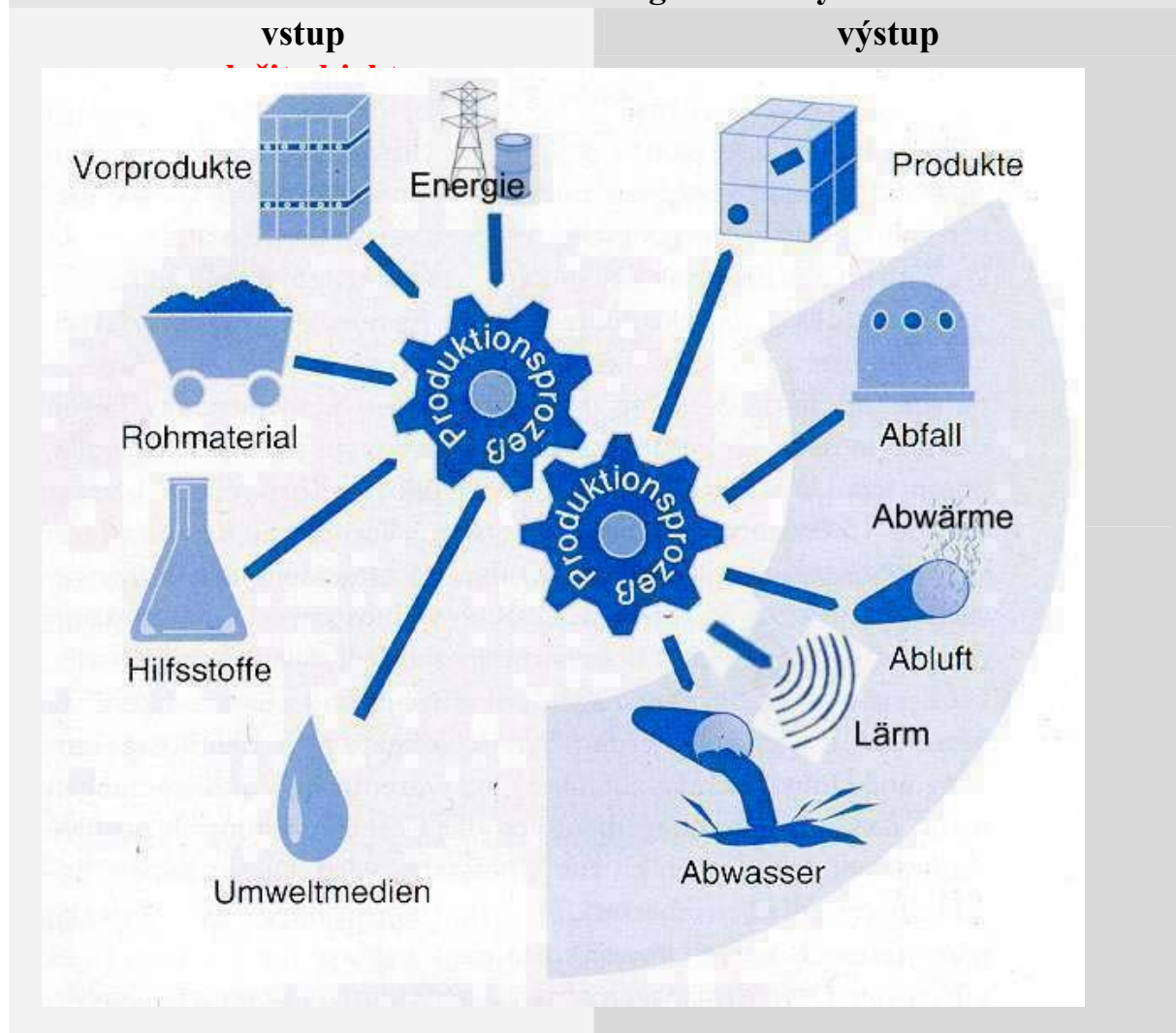
Předmět , environmentální ochrany se často redukoval jenom na klasické položky životního prostředí – jako je odpad, odpadové vody, znečištění ovzduší a šetření energiemi. Ale jestliže chceme úspěšně snížit uvolňování těchto znečišťujících látek, tak musíme do určité míry změnit naše myšlení:

Environmentální úvahy je třeba pojmut tak obšírně, aby byly zapojeny všechny podnikové činnosti. Obhájitelná environmentální ochrana musí přesahovat rámec individuálních úkonů a opatření; musí být zakotvena ve všech podnikových operacích.

Toto může samozřejmě být časově a finančně velmi náročné. Systematický přístup znamená monitorování materiálových a energetických toků ve společnosti. „Co vstupuje? – Co zase vystupuje?“ Analýza vstupů a výstupů se ukázala být užitečná pro monitorování environmentálních relevantních operací a procesů, ke kterým ve společnosti dochází. Tak stejně představují první krok k ucelenému systému environmentálního řízení.

Důležitým nástrojem pro sbírání potřebných údajů jsou níže uvedené kontrolní seznamy. Tvoří základ pro výběr vhodných opatření, která je třeba podniknout – aby se znečišťování životního prostředí snížilo.

Materiálové a energetické toky

Legenda:

- Abfall = odpad
- Abluft = exhaláty
- Abwärme = odpadové teplo
- Abwasser = odpadová voda
- Energie = energie
- Hilfsstoffe = pomocné látky
- Lärm = hluk
- Produkte = produkty
- Produktionsprozess = výrobní proces
- Rohmaterial = suroviny
- Umweltmedien = environmentální média
- Vorprodukte = vstupní produkty

6.1. Všeobecná část

Data o společnosti

Jméno: _____

Vlastník: _____

Adresa: _____

Sektor: _____

Tel: _____ Fax: _____ Mobil: _____

Email: _____ Webová stránka: _____

Vytvoření společnosti _____ Nabytí společnosti _____

Počet zaměstnanců

Kanc. /admin. _____ z toho _____ praktikantů/interních

Dílna/staveniště _____ z toho _____ učňů

Jiní pracovníci _____ z toho _____ praktikantů

Dočasně
zaměstnaní _____

Celkem _____

Oblasti činnosti

Oblast	Činnosti, v patřičných oblastech	Stroje a vybavení v patřičných oblastech
Kanc. /admin.		
Dílny		
Staveniště		
Sklad		
Ostatní		

Pozemky a budovy

Velikost pozemku _____ m²

Velikost budovy/budov _____ m²

Forma užívání Majetek vlastníka společnosti
 Ve vlastnictví společnosti
 Leasing
 Pronájem

Okolí/
sousedství obytná oblast Vzdálenost od hranice vlastního pozemku _____ m
 obchodní oblast Vzdálenost od hranice vlastního pozemku _____ m
 průmyslová oblast Vzdálenost od hranice vlastního pozemku _____ m
 „zelená louka“

Plány/půdorysy budovy/budov/, popis budovy:

6.2. Vstup

Vstupní materiály

Cíl: Prostřednictvím ekonomického a svědomitého řízení všech použitých materiálů a zdrojů možno tyto ušetřit a zabránit škodám na životním prostředí.

Vstupní materiály

Jaké materiály nebo látky se používají v různých pracovních procesech?

Oblast	Činnosti, procesy v patřičných oblastech	Používané vstupní materiály	Množství v kg, litrech anebo m ³
Kanc./admin.			
Semináře (workshopy)			
Staveniště			
Sklady			
Jiné			

Množství/objem snížení a vstupní materiály

	ano/ne	potřebné opatření
Jsou k dispozici informace k environmentální kompatibilitě použitých materiálů? <i>např. literatura, časopisy, články...atd.</i>	ano	
	ne	
Už jste zkontrolovali, jestli je možné snížit množství vstupních materiálů bez toho, aby to mělo vliv na výsledek? <i>např. optimalizace procesů, lepší řídicí technologie ...</i>	ano	
	ne	
Už jste zkontrolovali, jestli je možné nahradit ekologicky problematické materiály jinými materiály? <i>např. náhrada minerálních olejů za oleje rostlinné.</i>	ano	
	ne	
	ano	
	ne	

Vstup

Nebezpečné materiály

Cíl: Vhodným skladováním a manipulací s vodu-kontaminujícími materiály, hořlavými a zdraví škodlivými materiály – je možné zabránit znečištění životního prostředí i nepříznivým účinkům na zdraví.

Objem nebezpečných materiálů

Jaké nebezpečné materiály se používají ve Vaší společnosti?

Opis materiálu	Množství	Skladování	Poznámky
<i>např. bateriové kyseliny</i>	<i>Cca. 250 l / rok</i>	<i>Jednotlivé kyselinové cisterny jsou uloženy ve velkých plastových záchytných nádržích.</i>	<i>Zaměstnanci jsou instruováni, aby při práci s kyselinami nosili ochranné brýle a rukavice</i>

Skladování a manipulace

	a/n	Potřebná opatření
Jsou k dispozici informace k vlastnostem používaných nebezpečných materiálů? <i>např. informace výrobce/specifikace (technické údaje)...</i>	ano	
	ne	
Jsou zaměstnanci dobře informováni o nebezpečí a správné manipulaci s používanými nebezpečnými materiály?	ano	
	ne	
Jsou nebezpečné materiály skladovány takovým způsobem, aby nebyli ohroženi ani zaměstnanci ani životní prostředí? <i>např. nádoby s dvojitou stěnou, záchytné nádoby...</i>	ano	
	ne	
	ano	
	ne	

Vstup

Zásobování energií

Cíl: Prostřednictvím šetření a racionálního využívání energie jako i starostlivou volbou energetického zdroje, možno nejenom ušetřit anebo snížit náklady – ale také je možné zabránit znečištění životního prostředí.

Zdroje energie

Jaké zdroje energie se používají ve Vaší společnosti?

☐	dřevo	spotřeba _____	kumulovaných m^2 /rok
☐	hnědé uhlí	spotřeba _____	kg/rok
☐	černé uhlí	spotřeba _____	kg/rok
☐	olej	spotřeba _____	litry/rok
☐	plyn	spotřeba _____	m^3 /rok
☐	elektrická energie	spotřeba _____	kWh/rok
☐	solární energie	spotřeba _____	kWh/rok
☐	jiné	spotřeba _____	

Šetření energiemi

	a/n	Potřebná opatření
Používají se energeticky úsporné stroje a zařízení? <i>např. vozidla s nízkou spotřebou, ...</i>	ano	
	ne	
Byla v budovách zrealizovaná nějaká opatření na šetření elektrickou energií? <i>např. termo-izolační omítky, okna s dvojitým či trojitým zasklením...</i>	ano	
	ne	
Byly namontovány moderní nízkoenergetické vytápěcí systémy? <i>např. technologie s vysokým podílem užitečného výkonu</i>	ano	
	ne	
Byly použity ekologické zdroje energie? <i>např. zemní plyn, LPG ...</i>	ano	
	ne	
Používají se obnovitelné zdroje energie? <i>např. solární energie, vodní energie, energie biomasy ...</i>	ano	
	no	

6.3 Výstup

Odpad

Cíl: Prevence znečištění půdy, vody a vzduchu pomocí vhodného skladování a likvidace odpadových materiálů jako i ochrana zdrojů prostřednictvím recyklování vstupních materiálů a zbytkového odpadu.

Objem odpadu

Jaké množství odpadu produkuje Vaše společnost?

Popis odpadu	Množství	Společnost pro likvidaci odpadu	Poznámky
<i>např. odpadový olej</i>	<i>1000 l / rok</i>	<i>„Waste Oil Ltd.“</i>	<i>Skladování ve speciálních nádobách s dvojitou stěnou</i>

Likvidace odpadu

	a/n	Potřebná opatření
Jsou nebezpečné odpady sesbírány a likvidovány separátně? <i>(např. odpadový olej, rozpouštědla, nátěrové hmoty ...)</i>	ano	
	ne	
Jsou ve Vaší společnosti odpady skladované takovým způsobem, aby nebyli ohroženi ani zaměstnanci ani životní prostředí? <i>(např. utěsněné nádoby, vhodný způsob plnění ...)</i>	ano	
	ne	
Je vám písemně prokazována řádná likvidace odpadů a jejich množství? <i>(např. faktury, příjemky...)</i>	ano	
	ne	
Víte, co se děje s odpadem a kam putuje? <i>(např. na skládku, do spalovny, na recyklaci...)</i>	ano	
	ne	
Jsou obnovitelné odpady sbírány separátně a posílány na recyklaci? <i>(např. papír, karton, kovy, dřevo ...)</i>	ano	
	ne	

Výstup

Kanalizace/odpadové vody

Cíl: Prevence kontaminace půdy a vody **zabráněním odpadové vody anebo snížením jejího množství.**

Místa výskytu odpadových vod

Které oblasti ve Vaší společnosti vytvářejí odpadové vody?

☐	Sanita (např. toalety, umyvadla pro zaměstnance)	cca. _____ m ³ /rok
☐	Výroba/Services (chladicí voda...)	cca. _____ m ³ /rok
☐	Externí oblast (např. pračky)	cca. _____ m ³ /rok
☐	Jiné zdroje odpadové vody	cca. _____ m ³ /rok

Kanalizační systém

Kam je odpadová voda odváděna?

☐	kombinované kanalizace (dešťová voda + odpadová voda)
☐	separátní kanalizace (jenom odpadová voda)
☐	žumpa
☐	řeky anebo jezera

Kontaminanty odpadové vody

Které látky kontaminují odpadovou vodu?

Sanita	<i>např. kyseliny anebo zásady či jiné žíraviny z detergentů ...</i>
Výroba/slужby	<i>např. oleje z chladiv a maziv, těžké kovy ze strojírenských procesů...</i>
Externí oblast	<i>např. tenzidy z detergentů, odpadový olej z vozidel...</i>
Jiné zdroje odpadové vody	

Úprava odpadové vody

	a/n	Potřebná opatření
Jsou známe zákonem stanovené hraniční hodnoty pro tyto látky? <i>např. domácí hraniční hodnoty, směrnice EÚ...</i>	ano	
	ne	
Používají se úpravní odpadové vody? <i>např. separátor lehkých kapalin, usazovací nádrž...</i>	ano	
	ne	
Sledujete/kontrolujete naplňování těchto hraničních hodnot a/nebo fungování úpravní odpadové vody? <i>např. vizuální inspekce, analytické přístroje...</i>	ano	
	ne	

Výstup

Odpadový vzduch

Cíl: Prostřednictvím větrání a filtrování toxického prachu a výparů, je možné snížit znečištění ovzduší a je možné takto zabránit nepříznivým dopadům na zdraví zaměstnanců a obyvatel.

Místa výskytu

Jaké možné emise a prach vznikají ve Vaší společnosti?

Výroba/služby	<i>např. rozpouštědla z barev a laků, kovový prach, piliny t...</i>
Jiné	

Úprava odpadového vzduchu

	a/n	Potřebná opatření
Jsou emise a prach extrahované při zdroji anebo místě, kde vznikají? <i>např. brousky s odsáváním...</i>	ano	
	ne	
Jsou známe hraniční hodnoty pro tyto látky?	ano	
	ne	
Používají se zařízení na úpravu odpadového vzduchu? <i>např. vzduchové filtry, odlučovače...</i>	ano	
	ne	
Sledujete/kontrolujete naplňování těchto hraničních hodnot a/anebo fungování zařízení na úpravu odpadového vzduchu ? <i>např. měřicí nástroje, patřiční audity...</i>	ano	
	ne	

Výstup

Hluk

Cíl: Snížením hluku se sníží sluchové poruchy mezi zaměstnanci a také se zabrání stížnostem ze sousedství.

Zdroje hluku

Jaké jsou zdroje hluku ve Vaší společnosti?

Kanc./admin.	<i>např. kopírky, tiskárny ...</i>
Výroba/služby	<i>např. strojírenské procesy, cirkulárky...</i>
Externí oblast	<i>např. vozidla...</i>
Jiné	

Snížení hluku

	a/n	Potřebná opatření
Máte zejména hlučné stroje/zařízení? <i>Viz bod 2.4.1</i>	ano	
	ne	
Byla podniknuta nějaká opatření na snížení hluku? <i>např. izolované schránky, kryty.....</i>	ano	
	ne	
Mají zaměstnanci k dispozici osobní ochranné pomůcky? <i>např. chrániče sluchu....</i>	ano	
	ne	
Stěžovali si již obyvatelé z okolí na hluk?	ne	
	ano	

6.4. Pracovní bezpečnost

Požární ochrana

Cíl: Požární ochranná opatření mohou ochránit nejenom životy, ale také podnikový majetek – a také mohou zabránit vážným škodám na životním prostředí.

Technická požární ochrana

Máte k dispozici požární alarmy a protipožární zařízení ve Vaší společnosti?

- požární alarmy (detektor ohně, detektor dýmu...)
- hasící přístroje (vodní, pěnový, práškový, CO2...)
- protipožární deky
- stacionární protipožární zařízení (vodné sprinklery...)

Strukturální požární ochrana

Jaká opatření strukturální požární ochrany byla podniknuta nebo byla nainstalována ve Vaší společnosti?

- požární vestibul
- požární dveře
- ventilátory na odvod dýmu
- protipožární klapky ve větracích šachtách
- nouzové východy
- požaru odolné únikové cesty (např. schodiště...)
- Protipožární příčky u místností s vysokou mírou požárního rizika

Organizační požární ochrana

	a/n	Potřebná opatření
Již jste zkoumali, ve kterých místnostech anebo při kterých činnostech existuje zvýšené nebezpečí požáru? <i>např. sklady pro hořlavé kapaliny, odletující jiskry během sváření...</i>	ano	
	ne	
Byly vytvořeny požární předpisy a záchranné plány, ve kterých jsou stanovena opatření pro případ požáru? <i>např. tísňová telefonní čísla, pravidla chování...</i>	ano	
	ne	
Jsou hasicí zařízení, únikové cesty a nouzové východy dostatečně a zřetelně označeny? <i>např. ...</i>	ano	
	ne	
Jsou hasicí zařízení pravidelně kontrolovány na jejich správné fungování? <i>např. pravidelná roční údržba, vykonávaná odbornými firmami..</i>	ano	
	ne	
Jsou zaměstnanci pravidelně školeni v používání hasicích (protipožárních) zařízení, záchranných plánů a v správném chování se či opatřeních – která je třeba podniknout v případě požáru? <i>např. cvičné požární poplachy..</i>	ano	
	ne	

Bezpečnost práce

Nebezpečí

Cíl: Environmentální ochranná opatření se často týkají pracovní bezpečnosti. Proto dobrému fungování organizace bezpečnosti práce také nepřímou prospívá environmentální ochrana.

Jaká možná pracovní nebezpečí existují ve Vaší společnosti?

- Mechanická, *např. nechráněné pohyblivé části strojů, nebezpečné povrchy, pohyblivé dopravní zařízení, výrobní materiály v pohybu, nekontrolovatelné pohyblivé části, padání, sesmyknutí, převrácení*
- Elektrické, *např. elektrošoky, elektrické oblouky*
- Nebezpečné látky, *např. plyny, výpary, ve vzduchu se pohybující částice, kapaliny..*
- Riziko požáru anebo výbuchu, *např. prostřednictvím létajících jisker, či kontaktem s hořlavými materiály*
- Riziko popálenin, *např. jiskry dopadající na osoby*
- Risk v důsledku fyzikálního působení, *např. hluk, vibrace (např. brusný kotouč, nízkofrekvenční vibrace...)*
- Risk v důsledku podmínek v okolí na pracovišti, *např. vzduch, vyhřívání, osvětlení*
- Stres, přepracování, *např. tvrdá a vyčerpávající práce*
- Vnímaní a manipulovatelnost
- jiná rizika , *např. PSA, problémy s pokožkou*

Organizace

	a/n	Potřebná opatření
Byla ve Vaší společnosti vykonaná analýza potenciálních nebezpečí? <i>Vid' bod 3.1 Nebezpečí</i>	ano	
	ne	
Byly managementem anebo jednotlivými odděleními určeny osoby zodpovědné za bezpečnost? <i>např. bezpečnostní inženýr, bezpečnostní technik...</i>	ano	
	ne	
Mají osoby zodpovědné za bezpečnost dostatečné informace k pracovní bezpečnosti a environmentální ochraně? <i>např. zákony, úrazové preventivní předpisy, Směrnice EÚ</i>	ano	
	ne	
Jsou zaměstnanci pravidelně školení v bezpečnosti práce a environmentální ochraně? <i>např. písemní provozní pokyny, každoroční školení...</i>	ano	
	ne	
Jsou environmentální záležitosti a bezpečnost práce zohledňovány při plánování a obstarávání strojů, zařízení a budov?	ano	
	ne	

7. Užitečné webové adresy v Evropě

European Parliament EUROPARL

Informace k ochraně životního prostředí v něm., angl., franc., špan.,ital., hol., dán., portug., fin., švéd. a řečtině

www.Europarl.eu.int/sg/tree

European Union

Information v něm., angl., franc., špan., ital.,

www.Europa.eu.int

Council of the European Union

www.ue.eu.int

Court of Justice of the European Communities

www.europa.eu.int/cj

Europarat

Information v English a French

www.stars.coe.fr

European Environmentál Agency

www.eea.eu.int/

Harmonization of European Standards

www.NewApproach.org

8. Bibliografie

- (1) Deutsche Umweltschutzgesetze, Sammlung des gesamten Umweltschutzrechts des Bundes und der Länder mit Europäischem Umweltschutzrecht; (***Německé zákony k ochraně životního prostředí***) Vydání ve formě volných listů 239
Ergänzungslieferung, zpracoval Rolf S.Schulz, vydavatelství Schulz, ISBN 3-7962-0314-0
- (2) www.europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/128066.htm, kontrolované 11.12.00
- (3) Umweltwissen, Daten Fakten, Zusammenhänge (***Environmentální znalosti, údaje, fakta a souvislosti***); druhé vydání;
Verf. Hartmut Bossel; vydavatelství Springer, ISBN 3-540-57225-2
- (4) Europäisches Umweltrecht (***Evropské environmentální právo***), 3.přepřacované vydání, PF Umweltrecht 5 Studienbriefe (***PF environmentální právo – 5 studijních listů***); Autor: Prof. Dr. Gyula Bandi, Faculty of Law, University Eötvös Lorand Budapest; Vydavatel: Zentrum für Fernstudien und Universitäre Weiterbildung Universität Koblenz-Landau, Abt. Koblenz
- (5) Handbuch Umweltcontrolling (***Příručka environmentálního kontroingu***); Vydavatel: Bundesumweltministerium und Umweltbundesamt; vydavatelství Vahlen; 1995; ISBN 3-8006-1929-6
- (6) www.europa.eu.int/comm/environment/newprg/index.htm, (prozkoumaná 19.02.01)